

Ἡ ταυτότητα τῆς ΑΙΕΜΡΡ

(Association Internationale d'Études Médico-Psychologiques et Religieuses)
**Ἀπάντηση τῆς ἑλληνικῆς ομάδος τοῦ Διεθνοῦς Συνδέσμου Ἰατρο-
Ψυχολογικῶν καὶ Θρησκευτικῶν Μελετῶν σὲ 7 ἐρωτήματα πρὸς
ἀπάντηση στὸ τοπικὸ Συμπόσιο, 11-12 Ἰουνίου 2011 στὴ Βαρκελώνη.**

Ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρο Μ. Σταυρόπουλο, ἔθνικὸ ἐκπρόσωπο

Ἡ ἰσπανικὴ ομάδα ἐτοιμάζοντας τὸ τοπικὸ Συμπόσιο 11-12 Ἰουνίου στὴ Βαρκελώνη θέλησε νὰ προσδιορίσει τὴν ταυτότητα τῆς ΑΙΕΜΡΡ μὲ τὴ βοήθεια 7 ἐρωτημάτων. Στὰ ἐρωτήματα αὐτὰ ἀπαντῶ ἔχοντας λάβει ὑπόψη μου καὶ συζητήσεις πού εἶχα πάνω σ' αὐτὰ μὲ μέλη τῆς ἑλληνικῆς ομάδος¹. Ἐνα ὄγδοο ἐρώτημα ἐξετάζει τὴ σημασία τῆς συμμετοχῆς ὀρθοδόξων στὶς ἐργασίες τοῦ Συνδέσμου.

1. Σὲ σχέση μὲ τὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξη τῆς ΑΙΕΜΡΡ ποιά θὰ ἦσαν κατὰ τὴ γνώμη σας τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ὀδηγητικοῦ μίτου της;

Ἄν κανεὶς θελήσει νὰ δεῖ τὴν ἱστορικὴ ἐξέλιξη τῆς ΑΙΕΜΡΡ εἶναι δυνατὸν νὰ δώσει χαρακτηριστικὰ πού προσδιόρισαν αὐτὴ τὴν ἐξέλιξη. Βρισκόμαστε στὰ πρῶτα χρόνια μετὰ τὸ Β' Παγκόσμιον Πόλεμον καὶ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ κυρίως Ἐκκλησία προσδιορίζοντας τὴ θέση τῆς ἀπέναντι στὶς Ἐπιστῆμες καὶ εἰδικότερα ἀπέναντι στὶς Ἐπιστῆμες τοῦ Ἀνθρώπου (Ψυχολογία, Ψυχιατρικὴ, Ψυχανάλυση) ἔδειξε μίαν ἀντιπαράθεσιν ὡς πρὸς αὐτὲς αἰσθανόμενὴ ὡς πρὸς τὴν τελευταία μίαν σχετικὴ ἀπειλή. Ἔχουμε κείμενα πού ἐκφράζουν αὐτὴ τὴν ἀντιπαράθεσιν. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ἐκπρόσωποι τῶν ἐπιστημῶν αὐτῶν πού αἰσθάνονταν ὅτι ἀνῆκαν στὸ χῶρον τῆς πίστεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἔβλεπαν ἐπικίνδυνον τὴν

¹ Τὴν ομάδα ἀπαρτίζουν: ὁ Δημήτρης Ἀγγελῆς, Θεολόγος καὶ Δρ. Φιλοσοφίας· ὁ π. Ἀδαμάντιος Αὐγουστίδης, Δρ. Θεολογίας καὶ Ψυχίατρος, Ἀναπληρωτὴς Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Παν. Ἀθηνῶν· ὁ Εὐστάθιος Γιαννῆς, Θεολόγος, Δρ. Παιδαγωγικῆς καὶ πρ. Σχολικὸς Σύμβουλος Θεολόγων· ὁ π. Βασίλειος Θερμός, Δρ. Θεολογίας καὶ Παιδοψυχίατρος, Ἐπίκουρος Καθηγητὴς τῆς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν· ὁ Κωνσταντῖνος Κεσανίδης, Δρ. Θεολογίας καὶ Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ὀρθοδόξου Ἀκαδημίας Κρήτης· ὁ Στέφανος Κουμαρόπουλος, Δρ. Θεολογίας καὶ Διευθυντὴς Γυμνασίου· ὁ Σπύρος Τσιτσιγκός, Δρ. Θεολογίας καὶ ἐρευνητὴς σὲ θέματα Ψυχολογίας τῆς Θρησκείας· ὁ Ἀλέξανδρος Μ. Σταυρόπουλος, Ψυχολόγος, Δρ. Θεολογίας καὶ Οἰκογενειακῶν Ἐπιστημῶν, Ὁμότιμος Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Παν. Ἀθηνῶν· ἡ Ἑλένη Κοκκοτάκη-Σταυροπούλου, Κλινικὴ Ψυχολόγος καὶ Ψυχοθεραπεύτρια, ἡ Μαρία Τρεμούλη, Θεολόγος Καθηγήτρια.

χρησιμοποίηση στοιχείων απ' αυτές τις Έπιστῆμες στην άσκηση του επαγγέλματός τους. Ήσαν αυτές οι φωνές εκ τῶν ἔσω πού ἔκαναν πολλούς από τους ἰθύνοντας τῆς Ἐκκλησίας νά δείξουν ἕνα θετικό ἐνδιαφέρον γιά τις Έπιστῆμες αυτές. Ἐπρεπε ὅμως νά βρεθεῖ ἕνας τόπος συναντήσεως τῶν διαφορετικῶν αὐτῶν ἀπόψεων. Ἐτσι ἐλήφθη ἡ πρωτοβουλία νά ἰδρυθεῖ ὁ Καθολικός Σύνδεσμος Ἰατροψυχολογικῶν καὶ Θρησκευτικῶν Μελετῶν. Ἐγκριτοὶ ἐκπρόσωποι καὶ πιστοὶ Καθολικοὶ θέλησαν νά δοῦν τις σχέσεις τῆς χριστιανικῆς πίστεως μὲ τὰ δεδομένα πού ἔφεραν εἰς φῶς οἱ Έπιστῆμες αυτές. Ὅπωςδήποτε, κινήσεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους εἶχαν γίνει καὶ σὲ ἄλλους ἐπιστημονικοὺς κύκλους. Σημαντικό ἐπίσης εἶναι ὅτι ἀπὸ κάποια στιγμή καὶ μετὰ ἐνδιαφέρον γι' αὐτοὺς τοὺς βηματισμοὺς ἔδειξαν καὶ ἐκπρόσωποι ἄλλων Ἐκκλησιῶν, ὅπως τῆς Προτεσταντικῆς καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ὁ Σύνδεσμος κατενόησε ὅτι καὶ ἄλλες θρησκευτικὲς προσεγγίσεις θὰ μπορούσαν νά συμβάλλουν σ' αὐτὸ τὸ διάλογο. Στὸ πεδίο διερεύνησης μπορούσαν ἀκόμη νά ἐνταχθοῦν καὶ φαινόμενα γιά παράδειγμα τῆς ἀπιστίας κ.λπ. Ἐτσι ὁ Σύνδεσμος μεταλλάχθηκε σὲ Διεθνή μὴ προσδιοριζόμενος μόνο ὡς Καθολικός. Πιστεύω ὅτι στὴν παρούσα φάση ἐξελίξεως τῶν πραγμάτων τὸ ἄνοιγμα αὐτὸ μπορεῖ νά εἶναι χρήσιμο. Δὲν θὰ πρέπει ὅμως νά χαθεῖ ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα τῶν μελῶν καὶ τῶν μετεχόντων στὰ Συνέδρια ἡ πρώτη ἀφετηρία. Πιστεύουμε ὅτι ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ προβληματισμοῦ θὰ πρέπει νά εἶναι τὸ ἄνοιγμα τῆς πίστεως στὴν κριτικὴ διερεύνησή της ἀπὸ τις Έπιστῆμες τοῦ Ἀνθρώπου. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι μέχρι τώρα ἔχει δοθεῖ μεγάλη ἔμφαση καὶ βάρος πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. Παράλληλα θὰ πρέπει νά μὴ παραβλέπεται καὶ ὁ οὐσιώδης ἐμπλουτισμὸς πού μπορεῖ νά προκύψει γιά τις ἐπιστῆμες αυτές ἀπὸ τὰ δεδομένα πού ἔχει καλλιιεργήσει ἡ Ἐκκλησία στοὺς κόλπους της καὶ ἀφοροῦν τὴν ψυχικὴ δομὴ τοῦ ἀνθρώπου, τὴν υγεία, τὴν ἀρρώστια, τὴ μοναξιά καὶ αὐτὸ πού λέμε πάθη καὶ ἀρετὲς σὲ μία παραδοσιακὴ κλασικὴ ὁρολογία.

2. Ποιὰ ἦταν ἡ ἐμπειρία σας στὸ πλαίσιο τῆς ΑΙΕΜΡ; Τί σᾶς ἱκανοποιεῖ καὶ τί σᾶς λείπει;

Τὴν ἐμπειρία μου στοὺς κόλπους τῆς ΑΙΕΜΡ μπορῶ νά τὴ χαρακτηρίσω ὡς θετικὴ. Ἦδη ἀπὸ τὸ πρῶτο Συνέδριο, στὸ ὁποῖο ἔλαβα

μέρος, στη Λουβαίν το 1966 με τίτλο: «La relation pastorale» (Η ποιμαντική σχέση), ως μετεκπαιδευόμενος φοιτητής στην Ψυχολογία και στις Οικογενειακές Επιστήμες, διαπίστωσα το άνοιχτο μυαλό όλων των συμμετεχόντων. Μου έκανε μάλιστα εντύπωση ή επιλογή του θέματος, να θελήσουν δηλαδή να εγκύψουν σε ένα ζήτημα όπως είναι η Ποιμαντική σχέση και να τη φωτίσουν με ποικίλες προσεγγίσεις. Θέλω να πιστεύω ότι σε πολλά ζητήματα της δικής μου πρώτης θεολογικής καταρτίσεως φάνηκαν νέοι ορίζοντες διερευνήσεως των θεμάτων που είχα επιλέξει ως τομείς εξειδικεύσεώς μου.

Δεν θέλω να απαριθμήσω ένα προς ένα τα θέματα που κάθε φορά με άφορμή τα Συνέδρια ανέλαμβανα να διαπραγματευτώ². Θέλω να τονίσω ότι η προετοιμασία για τα Συνέδρια δεν περιοριζόταν μόνο στο στενό κύκλο των μελών της ελληνικής ομάδος. Έπαιρνα την πρωτοβουλία να αναπτύξω τη θεματική κάθε Συνεδρίου μας τόσο στα Προπτυχιακά όσο και στα Μεταπτυχιακά μαθήματα που δίδασκα στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Και έτσι οι προβληματισμοί της ΑΙΕΜΡΡ γίνονταν και προβληματισμοί νέων ανθρώπων και μάλιστα φοιτητών Ορθόδοξης Θεολογίας. Σας ανέφερα τα θετικά αυτής της εμπλοκής μου.

Μία δυσκολία που συναντώ στην έπεξεργασία των θεμάτων είναι μία ιδιαίτερη έμφαση που δίνεται στην ψυχαναλυτική ματιά, ή οποία φαίνεται να κυριαρχεί πολλές φορές στην διατύπωση και έπεξεργασία των θεμάτων. Είναι φορές που διερωτώμαι αν ή πίστη αντιμετωπίζεται επί ίσοις όροις με άλλες τυχόν προσεγγίσεις που φαίνεται να δεσπόζουν. Μπορεί ασφαλώς ή ουδετερότητα να είναι μία έγγύηση για τον επιστήμονα αλλά και άλλες προσεγγίσεις διατηρούν την αυθεντικότητα και την άκεραιότητά τους χωρίς μάλιστα οί πρώτες να κινδυνεύουν από τις δεύτερες ή και το αντίθετο (πρβλ. Φρανσουάζ Ντολτό – Ζεράρ Σεβερέν, Το ευαγγέλιο και ή πίστη. Ο κίνδυνος μιᾶς ψυχαναλυτικής ματιᾶς, Έκδ. Έστία, Αθήνα 2002). Το τελευταίο όπωσδήποτε έχει σχέση και με το 5ο έρώτημα, που άφορᾶ τον όμολογιακό ή μη χαρακτήρα της ΑΙΕΜΡΡ.

² Μέρος αυτών των ανακοινώσεων έχουν περιληφθεῖ σε ένα τελευταίο μου βιβλίο που κυκλοφόρησε φέτος το Πάσχα (*Sciences Humaines et Théologie Orthodoxe. Questions d'anthropologie*, Τόμος 1 των Αναλέκτων (Analectes) του περ. «Θεολογία», Athènes 2011).

3. Πιστεύετε ότι είναι αναγκαίος επί του παρόντος ένας επαναπροσδιορισμός ή επαναπροσανατολισμός της ΑΙΕΜΡΡ; Ενόψει τίνος ορίζοντος ή σχεδίου;

Δέν ξέρω αν είναι απαραίτητος στην παρούσα φάση ένας επαναπροσδιορισμός ή επαναπροσανατολισμός του Συνδέσμου προς νέους ορίζοντες ή σχέδια. Μέχρι τώρα έχουν γίνει αρκετά βήματα ανάπτυξης του Συνδέσμου. Χρειάζεται απλά να έντοπισθούν, όπως είδαμε, τα βήματα αυτά από την αρχή του μέχρι σήμερα. Έκείνο που χρειάζεται ένδεχομένως είναι να δοῦμε που μᾶς οδήγησαν αυτά τα βήματα σε σχέση με τους ορίζοντες και τους προβληματισμούς του κόσμου σήμερα.

4. Πώς μπορούμε να συμμετάσχουμε στις αναζητήσεις και τα ερωτήματα του σύγχρονου κόσμου ξεκινώντας από τις δυνατότητες που μᾶς δίνονται με άφορμή την εργασία μας;

Και απαντῶ εὐθὺς ἀμέσως, στὸ παραπάνω ἐρώτημα γιὰ τὶς δυνατότητες ποὺ μᾶς δίνονται μὲ ἀφορμὴ τὴν ἐργασία μας νὰ συμμετάσχουμε στὶς ἀναζητήσεις καὶ τὰ ἐρωτήματα τοῦ σύγχρονου κόσμου. Ἐνα, ἀκριβῶς, ἀπὸ τὰ ἐρωτήματα εἶναι καὶ ἡ ἀναζήτηση τῆς ταυτότητας αὐτοῦ τοῦ κόσμου, τῶν ἀτόμων καὶ τῶν ομάδων ποὺ τὸν ἀποτελοῦν. Χαμένος στὶς «πολλαπλὲς ταυτότητες» ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἀπευθύνει στὸν ἑαυτό του καὶ στοὺς διπλανούς του τὸ ἐρώτημα: Ποιὸς εἶμαι καὶ ποιοὶ εἶναι; Πιστεύω, ὅτι τὸ προσεχὲς 19^ο Συνέδριό μας (23 μὲ 27 Ἰουλίου τοῦ 2013 στὴν Ἀσσίζη μὲ θέμα *Πέραν τῶν ταυτοτήτων: Πολυφωνία καὶ ποικιλότητα τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν*), θὰ ἔχει νὰ δώσει πολλὲς ἀπαντήσεις πάνω στὸ ζήτημα αὐτό. Συναφὲς μὲ αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ θέμα τῆς μοναξιάς καὶ τῆς ἀπομόνωσης, τοῦ πόνου χωρὶς εὐλόγη αἰτία, τοῦ θανάτου, τῆς ἀνεργίας ποὺ στοχεύει ὄχι μόνο στὸ νὰ ἀφαιρέσει τὴ δυνατότητα ἐπιβίωσης τοῦ ἀνθρώπου ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπάλειψη τῆς δημιουργικότητάς του.

5. Τὶ σκέπτεστε ἀναφορικὰ μὲ τὸν ὁμολογιακὸ ἢ μὴ ὁμολογιακὸ χαρακτήρα τῆς ΑΙΕΜΡΡ;

Θὰ μποροῦσα νὰ ἀπαντήσω ὅτι ἡ ἐπίγνωση μιᾶς ὁμολογιακῆς καὶ θρησκευτικῆς ταυτότητος θὰ ἔδινε τὴ δυνατότητα μιᾶς ἐπιπλέον μαρτυρίας καὶ ἀναζήτησης πηγῶν ἀνανέωσης στὶς ἀπαντήσεις μας γιὰ τὰ ζητήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τὸ σημερινὸ κόσμο. Χωρὶς ἡ ὁμολογιακὴ ταυτότητα νὰ εἶναι μία ἀπλὴ ἐτικέτα ποὺ διαφοροποιεῖ, ἀπομονώνει καὶ ἀποκλείει μπορεῖ νὰ εἶναι μία ἀνοιχτὴ πρόσκληση γιὰ νὰ περικλείσει «ξένα» φαινομενικὰ στοιχεῖα ποὺ μποροῦν νὰ γίνουν οἰκεῖα καὶ νὰ ἐμπλουτίσουν τὶς προσεγγίσεις μας σὲ διάφορα θέματα. Μᾶς κρατεῖ ἀκόμη σὲ ἐγρήγορη γιὰ ἐπανεξέταση ἀπόψεών μας, ποὺ τὶς θεωροῦμε ὡς αὐτονόητες ἐνῶ γιὰ τὸν ἄλλο μπορεῖ καὶ νὰ μὴν εἶναι. Αὐτὸ προκαλεῖ ἓνα σεβασμὸ καὶ μᾶς κάνει νὰ μποῦμε στὴ θέση τοῦ ἄλλου καὶ νὰ λάβουμε ὑπόψη τὶς θέσεις του. Μᾶς ἀνοίγει σὲ μία «ποιοτικὴ καθολικότητα».

Χωρὶς νὰ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ προστεθεῖ στὸν τίτλο τοῦ Συνδέσμου τὸ ἐπίθετο χριστιανικὸς φρονῶ ὅτι στὶς ἀναζητήσεις καὶ τὸν προσδιορισμὸ τῆς ΑΙΕΜΡ τὸ χριστιανικὸ θὰ πρέπει νὰ θεωρεῖται ὡς σημεῖο ἐκκίνησης καὶ ὡς προϋπόθεση τῶν προβληματισμῶν μας. Αὐτὸ θὰ ἀποτελεῖ καὶ τὴν «εἰδοποιὸ διαφορά» μὲ ἄλλους Συνδέσμους ἢ Ἐταιρεῖες ποὺ μελετοῦν καὶ ἐρευνοῦν τὴ σχέση Ἐπιστημῶν τοῦ Ἄνθρώπου καὶ Θρησκείας σὲ καθαρὰ ἐπιστημονικὸ ἐπίπεδο. Γιὰ ἐμᾶς ὑπάρχει ἐπίσης καὶ ἡ πρακτικὴ ὄψη, τὸ πῶς, δηλαδή, ὅλες αὐτὲς οἱ διεργασίες θὰ περάσουν στὴ ζωὴ τῶν μελῶν μας καὶ τῶν κοινωνιῶν πρὸς τὶς ὁποῖες ἀπευθυνόμαστε. Ἄλλωστε ἡ διαδικασία προετοιμασίας τῶν Συνεδρίων μας καὶ τὸ μεταξὺ διάστημα μέχρι τὸ ἐπόμενο Συνέδριο περικλείει μία βιωματικὴ συμμετοχὴ καὶ χριστιανικὴ ἀναφορά. Παρὰ τὰ λεχθέντα, στὸ Συνέδριο τῶν Βρυξελλῶν (1981) ὑπῆρξε κάποια ἐπιφύλαξη ὅταν ὁ Σύνδεσμος προσπαθοῦσε νὰ προσδιορίσει τὶς σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας ὡς θεσμοῦ καὶ τῆς ΑΙΕΜΡ. Ὁ τίτλος ἦταν διατυπωμένος πολὺ προσεκτικὰ: *οὔτε μαζί οὔτε χωριστά!* Μία τέτοια διατύπωση δὲν ἐμποδίζει ἀσφαλῶς νὰ κρατοῦμε τοὺς δεσμούς μας μὲ τὰ σημεῖα ἐκκίνησης ἔστω καὶ ἂν ὁ χορὸς μας μαζί μὲ αὐτὸν τὸν σύντροφο μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ ὡς «*valse hésitation*».

6. Θεωρεῖτε ὅτι εἶναι σημαντικὸς γιὰ τὸ ἔργο καὶ τὶς δραστηριότητες τῆς ΑΙΕΜΡ ὁ διάλογος μὲ ἄλλες ἐπιστῆμες πλέον τῶν ἰατρικο-ψυχολογικῶν ἐπιστημῶν; Γιὰ ποιὸς λόγους; Ἐνόψει ποιῶν σκοπῶν;

Θεωρῶ πάντως, γιὰ νὰ ἀπαντήσω στὸ 6ο ἐρώτημα, σπουδαῖο τὸ διάλογο καὶ μὲ ἄλλες ἐπιστῆμες ὅπως γιὰ παράδειγμα τὴν ἀνθρωπολογία, τὴν κοινωνιολογία, τὴ γλωσσολογία, τὶς θρησκευτικὲς ἐπιστῆμες κ.α. πέραν τῶν ἰατροψυχολογικῶν στὸ πλαίσιο τῆς ΑΙΕΜΡΡ. Γιατί ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ μίᾶ πληρέστερη καὶ λεπτομερέστερη διερεύνηση καὶ θεώρηση τοῦ φαινομένου ἄνθρωπος. Κι αὐτὸ γιὰ νὰ ὑπάρχει δυνατότητα νὰ τὸν γνωρίσουμε καὶ σὲ βάθος καὶ σὲ πλάτος.

7. Ποιοὶ εἶναι, κατὰ τὴ γνώμη σας, οἱ λόγοι γιὰ τοὺς ὁποίους οἱ νέοι δὲν συμμετέχουν στὴν ΑΙΕΜΡΡ;

Μία τέτοια προοπτικὴ ποὺ ἀναφέραμε, σίγουρα θὰ προσκαλέσει καὶ θὰ προκαλέσει καὶ νεότερους νὰ προσέλθουν στοὺς κόλπους τῆς ΑΙΕΜΡΡ καὶ νὰ συνεργαστοῦν μαζί της. Καὶ αὐτὸ γιατί οἱ νέοι ἔχουν κορεσθεῖ ἀπὸ στατικὲς ἀντιλήψεις γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ζητοῦν κάτι πιὸ δυναμικὸ ποὺ ἐλπίζουν νὰ τὸ συναντήσουν σ' αὐτὲς τὶς νεότερες διερευνήσεις ποὺ ἡ ΑΙΕΜΡΡ μὲ ἐκλεκτὰ μέλη της θὰ μπορέσει στὸ μέτρο τοῦ δυνατοῦ νὰ παρουσιάσει, ἐνσωματώνοντας τὸ παλιὸ μὲ τὸ καινούριο καὶ νὰ ἀναζητήσῃ ἀπαντήσεις μαζί τους στὰ ἐρωτήματα ποὺ μᾶς θέτουν.

Ἡ προσέλευση αὐτὴ τῶν νέων μπορεῖ νὰ ἰσχύσει μὲ μίᾳ μόνο προϋπόθεση. Νὰ καταβάλουμε τὸν κόπο νὰ μάθουμε τί πραγματικὰ τοὺς ἐνδιαφέρει, τί ἀναζητοῦν, τί εἶναι ἐκεῖνο ποὺ τοὺς προβληματίζει. Ἐχουν ἄραγε τὴν ἴδια ἀντίληψη μὲ ἐμᾶς σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν πνευματικότητα ἢ τὴν ἐσωτερικότητα; Ποιὲς εἶναι οἱ ἀξίες τους καὶ ποῦ τὶς στηρίζουν; Ποιὰ εἶναι ἡ ταυτότητά τους σὲ σχέση μὲ τὴ δική μας; Πόσες φορές δὲν πιάνουμε τὸν ἑαυτό μας νὰ ψιθυρίζει ὅτι οἱ νέοι οἱ σημερινοὶ δὲν εἶναι σὰν καὶ μᾶς. Ποιοὶ νέοι ὅμως; Αὐτοὶ ποὺ ὅπως πολὺ καλὰ γνωρίζουμε κάθε δέκα χρόνια ἀλλάζουν στόχους καὶ προσανατολισμούς; Αὐτοὺς τοὺς νέους πρέπει νὰ μάθουμε μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ τους καὶ ἀνάλογα νὰ πράξουμε ἔτσι ὥστε νὰ τοὺς πλησιάσουμε, νὰ τοὺς προσελκύσουμε καὶ νὰ τοὺς προσλάβουμε. Ἐτσι θὰ μπορέσουμε νὰ ἀγωνιστοῦμε μαζί τους γιὰ ἕναν κόσμον πολὺ καλύτερο ἀπὸ τὸν σημερινὸ ποὺ δὲν παραμένει κλειστὸς στὴν κοσμικότητά του ἀλλὰ ἀνοίγεται σὲ μίᾳ προοπτικὴ ποὺ δὲν περιορίζεται σ' αὐτὸν τὸν πεπερασμένο κόσμον. Ἐχουμε ἀνάγκη ἀπὸ μίᾳ τέτοια προοπτικὴ γιατί ἀλλιῶς κινδυνεύουμε νὰ λησμονήσουμε τὴ χριστιανικὴ

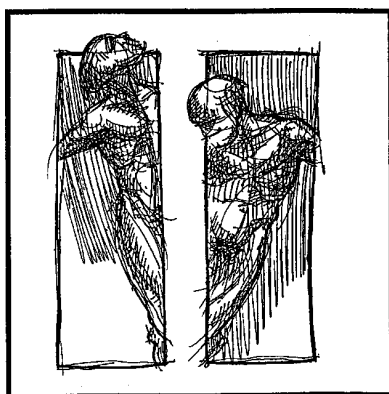
ἀφετηρία τοῦ κόσμου μας καὶ τῆς ΑΙΕΜΡΡ καὶ τελικὰ νὰ γίνουμε οἱ «ἀμνησιακοὶ τῶν χριστιανικῶν ριζῶν τῆς Εὐρώπης», ὅπως πολὺ ὠραία διατύπωσε ὁ Πάπας Βενέδικτος ὁ ΧVΙος.

8. Πῶς βλέπετε τὴ συμμετοχὴ Ὁρθοδόξων καὶ ἰδιαίτερα τὴν προβολὴ τῶν ὀρθοδόξων θέσεων στὸ πλαίσιο τῶν ἐργασιῶν τῆς ΑΙΕΜΡΡ;

Ὡς κάτι πολὺ σημαντικό, δεδομένης τῆς ἐπιθυμίας τῶν μελῶν τοῦ Συνδέσμου νὰ γνωρίσουν ἀπὸ κοντὰ τὶς ὀρθόδοξες θέσεις τὶς σχετικὲς μετὰ ζητήματα ποὺ τὰ ἀπασχολοῦν. Πιστεύω, ὅτι ἡ μέχρι τώρα συμμετοχὴ ὀρθοδόξων στὰ Συνέδρια ἀλλὰ καὶ στὶς ἐργασίες προετοιμασίας κατέδειξε τὴ συμβολὴ τους στὴ γενικότερη συζήτηση γιὰ τὶς ἀνταλλαγὲς μεταξὺ τῶν Ἐπιστημῶν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς Θεολογίας σὲ ζητήματα ἀνθρωπολογίας.

Ἀλέξανδρος Μ. Σταυρόπουλος

ὄμ. Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν\

Τὸ σῆμα τοῦ Συνεδρίου τῆς Ἀμβέρσας (1990).

Θέμα: Εἶναι δυνατόν νὰ καταστήσουμε παρόν τὸ ἀόρατο;